

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A. R.**, bývajúcej v P., proti žalovanej **Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky** so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, **o určenie, že odmeňovanie žalobkyne je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania a o náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 82/2007, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2011 sp. zn. 5 Co 352/2011, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2011 sp. zn. 5 Co 352/2011 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I uznesením z 3. júna 2011 č.k. 9 C 82/2007-77 zastavil konanie podľa § 10 ods. 1 vety prvej zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v platnom znení, pretože žalobkyňa nezaplatila súdny poplatok na začatie konania ani do dňa vydania rozhodnutia a to napriek poučeniu o následkoch nezaplatenia súdneho poplatku. O trovách konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal ich náhradu.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobkyne uznesením z 31. augusta 2011 sp. zn. 5 Co 352/2011 potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa a žiadnemu z účastníkov náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa postupoval správne keď konanie zastavil, pričom s dôvodmi, ktoré ho viedli k vydaniu napadnutého uznesenia sa v celom rozsahu stotožnil. Poukázal na nesprávnosť názoru

žalobkyne ohľadne výšky súdneho poplatku, pretože ak tvrdí, že mal byť vyrubený nižší súdny poplatok mala ho zaplatiť, kedy predmetom súdneho konania by bol rozpor medzi názorom žalobkyne a súdom prvého stupňa, v tomto odvolacom konaní však výška súdneho poplatku už nemôže byť riešená. O trovách odvolacieho konania rozhodol len s odkazom na § 146 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie odvolaciemu súdu. V dôvodoch dovolania vyslovila názor, že nesprávnym procesným postupom súdu jej ako účastníčke konania bola znemožnená realizácia tých procesných práv, ktoré jej Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jej práv a právom chránených záujmov (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Vo svojom písomnom podaní uviedla, že odvolací súd sa nezaoberal dôvodmi jej odvolania proti uzneseniu súdu prvého stupňa kde uviedla prečo súdny poplatok nezaplatila, t.j., že súdny poplatok bol vyrubený v nesprávnej výške a neprihliadol na ustanovenie § 10 ods. 2 písm. e/ zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v platnom znení, podľa ktorého, súd konanie nezastaví, ak žiada zaplatenie poplatku vo výške odporujúcej úprave podľa tohto zákona. Odvolací súd veľmi stručne a nepreskúmateľne svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že mala uhradiť súdny poplatok v správnej výške a zaujal nesprávny právny názor, že v odvolacom konaní nemôže riešiť správnosť výšky vyrubeného súdneho poplatku. Tým porušil ustanovenie § 10 ods. 2 písm. e/ zákona č. 71/1992 Zb. keď sa nevysporiadal s tým, či ju súd prvého stupňa nevyzval na zaplatenie súdneho poplatku vo výške odporujúcej zákonnej úprave. Pokiaľ odvolací súd nepreskúmal správnosť výšky vyrubeného súdneho poplatku napriek tomu, že toto pochybenie vo svojom odvolaní namietala, svojím postupom jej odňal možnosť konať pred súdom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), prejednal dovolanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Pokiaľ dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, je tento opravný prostriedok prípustný, ak smeruje proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo uzneseniu, ktorým odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností [§ 109 ods. 1 písm. c/] na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ O.s.p.), alebo potvrdzujúcemu uzneseniu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 239 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), alebo ak ním bolo potvrdené buď uznesenie súdu prvého stupňa o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) alebo uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo jeho vyhlásenie za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Dovoláním napadnuté uznesenie nevykazuje znaky žiadneho z týchto rozhodnutí, prípustnosť dovolania preto z uvedených ustanovení nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale zaoberal sa i otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno dovoláním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 239 O.s.p. vylúčené. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné sa dovolací súd zameral predovšetkým na okolnosti, ktoré dovolateľka v dovolaní namietala.

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle tohto ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O postup odnímajúci účastníkovi možnosť konať pred súdom

ide tiež v prípade, keď súd zastaví konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku, hoci podmienky pre tento postup neboli splnené.

Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté práve touto vadou.

Odvolací súd uznesením potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa o zastavení konania vychádzajúc z toho, že žalobkyňa napriek výzve s poučením o následkoch nezaplatenia súdneho poplatku za žalobu, tento súdny poplatok nezaplatila, t.j. nesplnila poplatkovú povinnosť podľa § 5 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. (bez uvedenia príslušného písmena – pozn. dovolacieho súdu).

Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. v platnom znení, poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

Podľa § 10 ods. 1 vety prvej a druhej O.s.p., ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania, prvostupňový súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

Podľa § 10 ods. 2 O.s.p., pre nezaplatenie poplatku prvostupňový súd konanie nezastaví, ak

a/ už začal konať vo veci samej,

b/ vznikla poplatková povinnosť poplatníkovi, ktorému súd ustanovil opatrovníka, pretože nie je známy jeho pobyt, alebo sa mu nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine,

c/ došlo k rozšíreniu návrhu alebo podaniu vzájomného návrhu v tej istej veci po tom, ako začal konať vo veci samej,

d/ ide o opravný prostriedok proti rozhodnutiu správnych orgánov,

e/ žiada zaplatenie poplatku vo výške odporujúcej úprave podľa tohto zákona,

f/ vznikla poplatková povinnosť poplatníkovi podaním návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.

Odvolací súd podľa týchto ustanovení dôsledne nepostupoval, resp. nesprávne ich vyložil.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobou z 24. apríla 2007 sa žalobkyňa domáha proti žalovanej určenia, že jej odmeňovanie je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 2 016 000,-- Sk (66 918,94 Eur). Podaním z 24. augusta 2009 upravila svoj návrh tak, že sa domáha zaplattenia sumy 130 000 Eur. Výzvou z 27. októbra 2010 č.k. 9 C 82/2007-41 súd prvého stupňa vyzval žalobkyňu na zaplattenie súdneho poplatku za žalobu v sume 7 899,50 Eur podľa pol. č. 1 písm. a/, b/ Sadzobníka súdnych poplatkov v lehote 10 dní, s poučením o následkoch nezaplattenia poplatku. Uznesením z 3. júna 2011 č.k. 9 C 82/2007-77 súd prvého stupňa konanie zastavil pre nezaplattenie súdneho poplatku, ktoré odvolací súd ako vecne správne potvrdil a to napriek námietke žalobkyne uvádzanej v odvolaní, že súdny poplatok bol vyrubený v nesprávnej výške.

Následky nezaplattenia súdneho poplatku stanoví zákon rôzne. Ak ide o podanie návrhu na poplatkový úkon a žalobca nezaplatil súdny poplatok ani v dodatočnej lehote, ktorú mu súd určil, spravidla súd konanie zastaví. Túto sankciu nemožno využiť o.i., ak bol podľa § 10 ods. 2 písm. e/ súdny poplatok stanovený vo výške odporujúcej zákonnej úprave. Toto ustanovenie predpokladá, že po doručení výzvy na zaplattenie súdneho poplatku poplatníkovi, ktorý svojím podaním upozornil súd, resp. súd sám zistil, že poplatok nie je vyrubený v správnej výške, súd môže znovu vyzvať poplatníka na zaplattenie súdneho poplatku v správnej výške, avšak konanie nemôže zastaviť z dôvodu, že nebol zaplattený súdny poplatok vo výške odporujúcej úprave podľa zákona o súdnych poplatkoch.

V prejednávanej veci žalobkyňa síce neupozornila súd prvého stupňa na skutočnosť, že nepovažuje súdny poplatok za vyrubený v súlade s ustanoveniami zákona o súdnych poplatkoch, táto námietka však tvorila podstatu jej odvolania, proti uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým bolo konanie pre nezaplattenie súdneho poplatku zastavené. Prvoradou povinnosťou odvolacieho súdu tak bolo vyriešiť si otázku, či bol súdny poplatok vyrubený v správnej výške. Len v prípade, že bol súdny poplatok vyrubený vo výške zodpovedajúcej ustanoveniam zákona o súdnych poplatkoch bolo možné napadnuté uznesenie ako vecne správne potvrdiť, v opačnom prípade bolo potrebné uznesenie o zastavení konania pre nezaplattenie súdneho poplatku zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie,

v ktorom by súd žalobkyňu vyzval na zaplatenie súdneho poplatku v správnej výške. Dovolací súd považuje za potrebné v tejto súvislosti zdôrazniť, že aj výzva na zaplatenie súdneho poplatku, ktorá obsahuje poučenie podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. má byť odôvodnená okrem iného aj pokiaľ ide o výšku vyrubeneho súdneho poplatku a prípadne aj pokiaľ ide o základ pre jeho výpočet.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/06, III. ÚS 63/06), každý má právo, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Ustanovenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je vyjadrením základného práva účastníka konania domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany. Zároveň je možné v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných slobôd (I. ÚS 22/03).

Z uvedeného vychádzal aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý vo svojom uznesení z 11. apríla 1995 sp. zn. I.ÚS 18/1995 uviedol, že pri výklade a uplatňovaní zákonov (rovnako ústavných zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov) treba postupovať tak, aby boli v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Preto nie je možné ani Zákon o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (zák. č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov) uplatňovať tak, aby došlo k porušeniu ústavnoprocésneho princípu právnej ochrany pred súdmi, kde platí rovnosť všetkých účastníkov, len z dôvodu legislatívnej nejasnosti textu, ktorú možno odstrániť výkladom v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy.

Z uvedeného vyplýva, že výklad a používanie jednotlivých ustanovení zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, vrátane súvisiacich ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné uviesť, že všeobecný súd musí vykladať a používať uvedené ustanovenia v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a používaním tohto ustanovenia nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Pritom do práva na súdnu ochranu je potrebné nepochybne zahrnúť aj oprávnenie účastníka konania domáhať sa preskúmania rozhodnutia súdu v inštančnom konaní.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd tým, že potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým tento zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku bez toho, aby sa správnosťou výšky vyrubeného súdneho poplatku zaoberal a neposkytol dovolateľke reálnu možnosť súdny poplatok zaplatiť v správnej výške a tak pokračovať v konaní vo veci samej, s poučením o následkoch nezaplatenia poplatku, zaťažil konanie vadou uvedenou v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. a odňal žalobkyni možnosť konať pred súdom.

Výskyt niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. je vždy zákonným dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu, vydanému v konaní touto vadou postihnutom. Zároveň je tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v takom konaní

nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na to napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. októbra 2012

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová